

Salmonowicz, Stanisław

"Samuel Thomas Soemmerring und die Gelehrten der Goethezeit. Beiträge eines Symposions in Mainz von 19. bis 21. Mai 1983", Stuttgart-New York 1985; "Samuel Thomas von Soemmerrings Leben und Verkehr mit seinem Zeitgenossen", Rudolph Wagner, Stuttgart-New York 1986 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 33/1, 237-238

1988

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Książka jest wydana techniką małej poligrafii, na białym papierze; druk jest wyraźny, ilustracje też są wyraźne, chociaż zamieszczone na papierze offsetowym. Przedstawiają one zasłużonych lekarzy i karty tytułowe wydawnictw związanych z Towarzystwem. Jest ich 24. Szkoda tylko, że nie zamieszczono spisu ilustracji.

Nakład jej wynosi 430 egzemplarzy.

Wydawnictwem zajęło się Lubelskie Towarzystwo Naukowe przy pomocy finansowej Polskiej Akademii Nauk, ogłaszając książkę jako tom 11 Monografii w ramach Prac Wydziału Biologii.

Pozycja ta jest opracowana szczegółowo i wyczerpująco. Daje bogate informacje o dziejach Towarzystwa, jego działalności i o jego ludziach. Zasluguje przede wszystkim na uwagę lekarzy i historyków Lublina. Jest cennym wkładem do dziejów nauki, zdrowotności, oświaty i kultury miasta.

Teresa Ostrowska
(Warszawa)

Samuel Thomas Soemmerring und die Gelehrten der Goethezeit. Beiträge eines Symposions in Mainz von 19. bis 21. Mai 1983. Herausgegeben von Günter Mann-Franz Dumont (=Soemmerring-Forschungen. Beiträge zur Naturwissenschaft und Medizin der Neuzeit Band I), Akademie der Wissenschaften und der Literatur Mainz, Stuttgart—New York 1985 ss. 437; Rudolph Wagner: *Samuel Thomas von Soemmerrings Leben und Verkehr mit seinen Zeitgenossen.* Nachdruck der Ausgabe von 1814. Herausgegeben, eingeleitet und mit einem Personenregister versehen von Franz Dumont (=Soemmerring-Forschungen, Beiträge zur Naturwissenschaft und Medizin der Neuzeit Band II), Akademie der Wissenschaften und der Literatur Mainz, Stuttgart—New York 1986 ss. 284 + 31.

Wśród wybitnych uczonych, którzy wywodzili się z Torunia czołowe miejsce zajmuje Samuel Thomas Soemmerring (1755—1830), wielki anatom, lekarz i fizyk niemiecki przełomu XVIII/XIX w. Urodzony w Toruniu jako syn miejscowego lekarza po studiach w Getyndze stał się wkrótce czołowym anatomem swej epoki. Od 1784 r. był profesorem anatomii i fizjologii w Moguncji, następnie działał m.in. w Frankfurcie nad Menem, Monachium by wrócić w 1820 r. do Frankfurtu, w którym pozostał do końca życia. Z rodzinnym Toruniem, w którym pozostała jego rodzina, utrzymywał bliskie związki. Przypomnieniem wielkiej roli Soemmerringa zwłaszcza dla dziejów anatomii a na szerokim tle rozwoju nauki epoki zajmuje się od lat działająca w Moguncji placówka badawcza i wydawnicza tamtejszej Akademii Nauki i Literatury: Soemmerring-Edition und -Forschungsstelle. Obecnie pod egidą Akademii Mogunckiej ukazały się dwa pierwsze tomy *Soemmerring-Forschungen*, które należy zasygnalizować nie tylko z uwagi na związki Soemmerringa z Polską (młodość spędził jeszcze w Toruniu jako poddany Rzeczypospolitej) ale także i ze względu na fakt wielkiej roli odegranej przez Soemmerringa dla rozwoju nauki europejskiej tej epoki. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż utrzymywał on ogromną korespondencję z uczniami w całej Europie. Jego uprzywilejowanymi korespondentami byli Goethe, Forster (najlepszy przyjaciel), Lichtenberg, Lavater, Cuvier, Alexander von Humboldt. Pierwsza z omawianych publikacji to teksty referatów wygłoszonych na sympozjum w 1983 r. poświęconym Soemmerringowi i uczynom epoki Goethego. Do tomu tego załączona została bardzo cenna bibliografia literatury przedmiotu opracowana przez G. Wenzel-Nass. Łącznie tom zawiera 14 tekstów poświęconych głównie związkom naukowym Soemmerringa z wielkimi postaciami epoki (Goethe i Kant, A. von Humboldt, J. G. Forster, J. H. Merck, Cuvier, F. J. Gall, W. Heinse, J. von Müller i Fr. H. Jacobi i wielu innych). Problemy anatomii, paleontologii, fizyki, antropologii w różnych kontek-

stach rzucają światło na ogrom zainteresowań Soemmerringa, który jeszcze ogarniał swymi badaniami znaczne obszary nauk przyrodniczych.

Rudolph Wagner (1805—1864), anatom i fizjolog, zebrał bogatą spuściznę Soemmerringa (pozostającą głównie w rękach rodziny) i w 1844 r. ogłosił w dwóch częściach niezwykle cenne (dziś w sporej mierze już nieistniejące w oryginałach) materiały do biografii Soemmerringa: w części pierwszej pt. *Briefe berühmter Zeitgenossen an Sömmerring* znalazły się listy wybitnych postaci skierowane do Soemmerring-a (w tym Goethego, Forstera, Herdera, Jacobi, Lavatera, Heynego, Mercka, Campera, Heinsego), część druga obok krótkiego rysu biograficznego zawierała różne dodatkowe materiały biograficzne (w tym także listy Soemmerringa do Heynego i do J. G. Ebla i niektóre teksty Soemmerringa). Dzieło Wagnera nie stanowiło niestety kompletnego wydania ówczesnie dostępnej korespondencji od i do Soemmerringa. Jej wydanie będące dziś niezwykle trudnym przedsięwzięciem stanowić będzie, należy mieć nadzieję, jedno z głównych zadań ośrodka badawczego w Moguncji, któremu zresztą zasygnalizowałem trzy listy Soemmerringa znajdujące się do dziś w Archiwum Państwowym w Toruniu. Biorąc pod uwagę związki Jerzego Forstera i Soemmerringa z Polską należałoby sobie życzyć bliższej współpracy uczonych polskich z ośrodkiem w Moguncji.

Stanisław Salmonowicz
(Toruń)

Francoise Giroud: *Maria Skłodowska-Curie*. Państwowy Instytut Wydawniczy 1987, 291 ss., przekład Janiny Pałęckiej.

Na naszym rynku ukazała się opowieść o życiu Marii Skłodowskiej-Curie wydana przez PIW w serii *Biografie Sławnych Ludzi*. Za niewątpliwie trafny należy uznać wybór redakcji, by w ramach tej serii udostępnić czytelnikowi polskiemu książkę Francoise Giroud wydaną w 1981 r. we Francji (Fayard) w znakomitym przekładzie Janiny Pałęckiej.

Od kilkunastu lat notuje się wzrost zainteresowania postacią Marii Skłodowskiej-Curie. Być może, że do tego ożywienia przyczynił się jubileusz 1967 r., w którym cały świat obchodził setną rocznicę jej urodzin. Posypały się wówczas artykuły, publikacje, wspomnienia dotyczące zarówno drogi życiowej jak i prac badawczych. Ożyła legenda, która towarzyszyła jej już za życia. Książka Francoise Giroud niewątpliwie odegra znaczącą rolę w rozwoju i umacnianiu tej legendy, w tworzeniu której, zdaniem autorki, niemałe znaczenie przypisać należy autorki samej Marii Curie.

Lecz bez tej legendarnej otoczki nie byłoby biografii kobiety, która w początkach XX wieku, wraz z całą plejadą znakomych fizyków i chemików otwierała nową erę w historii nauki. Razem z nimi była tłem epoki. Kiedy i dlaczego przekroczyła granicę tła stając się postacią pierwszoplanową, czczoną i podziwianą, jak godziła miłość i przyjaźń z rolą rywalki i jak rywalizację zamieniała w przyjaźń — to podstawowe motywy książki Giroud ukazującej Marię Skłodowską-Curie wtopioną w tło otaczającego ją świata.

Zamieszczony w polskim wydaniu biografii Marii Curie indeks obejmuje ponad 300 nazwisk osób występujących w książce. Indeks ten jest ogromną zasługą wydawcy polskiego. Nie istniejący w oryginale, został starannie opracowany przez Józefa Lorskigo, pracownika Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie, któremu również jako konsultantowi naukowemu zawdzięczać należy usunięcie błędów i nieścisłości merytorycznych występujących w oryginale i w tłumaczeniu (poza siarczkiem wodoru).

W indeksie obok nazwiska i imion pojawiają się daty urodzenia i śmierci